

IAS strijdt voor fonds asbestslachtoffers: 'Wie schade wil verhalen vist nu achter het net'

Voor asbestslachtoffers in de bouw loopt de bemiddeling tot schadevergoeding geregeld op niks uit. Vooral wanneer de werkgever niet meer bestaat. De hoogste tijd voor een speciaal fonds vindt het Instituut Asbestslachtoffers (IAS).

Hoewel er sinds 1993 in Nederland een verbod op asbest bestaat, zijn de problemen die **de gevaarlijke mineralen** met zich meebrengen nog lang niet voorbij. Nog elk jaar kloppen meer dan 500 asbestslachtoffers aan bij het IAS, zegt directeur Jan Warning. “Een aanzienlijk deel van die slachtoffers komt uit de bouw”, zegt hij. Het gaat om bijna een derde.

Slachtoffers hebben recht op een schadevergoeding van hun werkgever van ruim 65.000 euro. Sowiezo is er een tegemoetkoming vanuit de overheid, een voorschot op de schadevergoeding, van 21.000 euro. Wanneer een werkgever aansprakelijkheid erkent, moet dat geld worden teruggestort naar de overheid en betaalt de werkgever dit bedrag.

Bouw lastige sector

De slachtoffers worden door artsen doorverwezen naar het IAS, dat in 1998 is opgericht om een bemiddeling te bieden met de werkgever voor die schadevergoeding.

Maar daar zit een probleem: het lukt lang niet altijd om tot een geslaagde bemiddeling en schadevergoeding te komen. “Onze taak is het verkorten van de juridische lijdensweg van asbestslachtoffers, en het tot een bevredigend resultaat te brengen”, zegt Warning. “Maar het blijkt dat dit voor de bouw lastiger is dan voor andere sectoren.”

Een aanzienlijk deel van de slachtoffers komt uit de bouw

Slagingspercentage laag

Vorig jaar deed het IAS onderzoek naar de bemiddeling voor asbestslachtoffers in de bouw. Van de 162 bemiddelingstrajecten in de bouw in 2019 kwam 17 procent tot een geslaagd resultaat. Het gemiddelde slagingspercentage in heel Nederland ligt een stuk hoger: op 47 procent.

“Dat is toch echt een groot verschil”, zegt Warning.

Ook in de jaren daarvoor liepen de percentages flink uiteen. Volgens de IAS-directeur zijn daar drie redenen voor. Een daarvan is dat de bouw bestaat uit veel kleine bedrijven. Slachtoffers hebben vaak bij meerdere van die bedrijven gewerkt waar ze zijn blootgesteld aan asbest. De werkgever die aansprakelijkheid erkent, kan dan schade verhalen bij andere werkgevers die ook verantwoordelijk zijn. Maar daar schrikt men vaak voor terug, zegt Warning. Een bemiddeling leidt dan tot niks.

Bedrijf opgeheven

Ook kan het zijn dat een bedrijf niet verzekerd is, of niet weet of zij verzekerd is. Dan kan het ook voorkomen dat een bemiddeling niet slaagt. “Een bemiddeling bij ons is vrijwillig, je wordt niet gedwongen om het te doen”, zegt Warning. “Dan kan men afhaken. Een slachtoffer kan dan overwegen om een juridische procedure te beginnen, maar die ziet daar toch vaak vanaf.”

En dan is er de derde reden: het bedrijf bestaat niet meer. Dat geldt voor veel kleine bedrijven in de bouw. “En dan kun je ook geen schade verhalen.”

Fonds opzetten

Voor dat laatste probleem denkt het IAS een oplossing te hebben; een fonds. “In de gevallen dat er geen werkgever meer bestaat, kun je zeggen: dan doen we dit uit de collectieve middelen van de bedrijfstak. Dat zou dus een fonds kunnen zijn.”

Het instituut verwacht dat er jaarlijks 15 tot 20 situaties zijn waarbij iemand recht zou hebben op schadevergoeding uit het fonds. Per jaar zou er dan ongeveer 1 miljoen euro nodig zijn.

Gesprekken met werkgevers- en werknemerspartijen zijn er afgelopen zomer geweest, vertelt Warning. Ze staan sympathiek tegenover het idee, maar: “Op het ogenblik vinden ze dat het niet hun verantwoordelijkheid is.”

Er zit een groot verschil tussen die tegemoetkoming en de schadevergoeding

Hard gelag

Toch ziet Warning echt brood in een fonds. “De overheid draagt al een stukje bij, maar er zit natuurlijk een groot verschil tussen die tegemoetkoming en de schadevergoeding. En in zekere zin wordt dat bepaald door waar je gewerkt hebt. Als je in de bouw hebt gewerkt, heb je ‘pech’.”

Vooral in de jaren '60 en '70 vond er veel blootstelling aan asbest plaats. Niet alleen in de bouw, maar bijvoorbeeld ook in de industrie, zoals de scheepsbouw, metaal- en elektrotechniek. “Maar als het gaat om het beroep met de meeste slachtoffers, dan is dat timmerman”, legt Warning uit.

“Wanneer je het hebt ingeademd en het in je longen zit, dan duurt het geruime tijd voor het zich kan ontwikkelen tot een carcinoom. In heel veel gevallen gebeurt dat gelukkig niet, laten we zeggen bij 80 tot 90 procent van de mensen. Maar voor die 10 procent is het natuurlijk een hard gelag.”

Blootstelling aan asbest kan meerdere ziektes veroorzaken. De bekendste is mesothelioom (borstvlieskanker). Ook asbestose (stoflongen) kan voorkomen na blootstelling aan asbest. Sinds 1993 geldt er een verbod op asbest in Nederland. Wel zit het nog in woningen, gebouwen en rioleringsleidingen in de grond van voor die tijd. Er gelden daarom strenge veiligheidsregels voor werk aan deze gebouwen en infrastructuren. De meeste slachtoffers die bij het IAS terechtkomen zijn voor 1993 blootgesteld aan asbest.

Als je in de bouw hebt gewerkt, heb je 'pech'

Erkenning van leed

Warning benadrukt dat het niet altijd om oude slachtoffers gaat, ondanks dat de blootstelling langgeleden heeft plaatsgevonden. “Het kan zijn dat je op je 15de met asbest in contact bent geweest en het vervolgens 50 jaar duurt voor de ziekte zich ontwikkelt. Dan ben je dus 65 als je ziek wordt, terwijl je dan net aan het begin van je pensioenperiode zit. Daar hebben we dus mee te maken.”

De schadevergoeding biedt vooral erkenning voor het leed dat is aangericht, legt Warning uit. Ook biedt het oplossingen voor praktische kwesties, zoals een traplift of een reis die een slachtoffer graag nog wil ondernemen. “Daarnaast zijn ze vaak kostwinners die het belangrijk vinden dat, als zij er niet meer zijn, hun gezin in elk geval geen financiële zorgen heeft.”